

NDRE MJEDA

ANTON XANOHI

BIBLIOTEKA

854-32

M 88

Agimii

BSH-32

M 88

NDRE MJEDA, ANTON XANONI

5/19/88

GENERAL SERVICE
UNCLASSIFIED

32259

A G I M I

N. SH. BOTIMEVE «NAIM FRASHËRI»
TIRANË, 1962

LEXONJESVE TË VEGJËL.

Ju e njihni, të dashur fëmijë, poetin tuaj të nderuar, Ndre Mjedën. Atyre që janë ende të vegjël prindërit dhe edukatorët do t'ua kenë lexuar atë vjershën e bukur, që bën fjalë për dimrin zemërak, ose vjershën «I vorfni», ku tregohet se në regjimet antipopullore fëmijët nuk rriteshin si sot, të qeshur e të gëzuar, po me vuajtje e mjerrime të mëdha. Më të rriturit nga ju kanë lexuar dhe shumë vjersha të tjera të bukura të Ndre Mjedës nëpër këndimet e shkollës dhe në botimet e veprave të poetit.

Poeti ynë i shquar ka shkruar për ju, të dashur fëmijë, edhe rrëfime e këndime të bukura. Disa prej tyre ju do t'i lexoni në këtë libër, që mbani në duar. Ndre Mjeda i ka shkruar ato bashkë me një shkrimtar tjetër, që edhe ai i deshte shumë fëmijët, me Anton Xanonin.

Mjeda dhe Xanoni kanë jetuar në kohë të vështira. Ahere Shqipëria ishte nën zgjedhën e rëndë të pushtonjësve turq e më vonë nën shtypjen e mbretit të egër e t'urrer Zog. Dhe ata s'i reshtën kurrë përpyekjet e tyre, që mëmëdheu ynë i dashur të ishte i lirë, që fëmijët të rriteshin të ditur e të lumtur.

Këto këndime dhe rrëfime të këndëshme, i kemi nxjerrë nga libri «Këndimet për shkollat e para të Shqipërisë», që dy shkrimtarët tuaj të dashur e botuan në fillim të këtij shekulli.

Ahere Shqipëria ishte nën zgjedhën e rëndë të turqëve. Mësuesit, prindërit dhe edukatorët tuaj, pitjetër do t'ua kenë folur se ç'të zeza ka hequr populli ynë nga këta pushtonjës t'egër dhe me c'trimëri të pashoqe luftuan shqiptarët, që nga koha e Skënderbeut të madh e gjer në ditën që i përzunë fare nga atdheu ynë i dashur.

Pushtonjësit turq i ndaloni shqiptarët të shkruanin dhe të mësonin gjuhën shqipe, gjuhën tonë të ëmbël e të bukur, atë gjuhë me të cilën na këndon nëna pranë djepit. Dhe s'kish n'ato kohë as shkolla e as mësues. Po atantaret e vërtetë, që e deshën Shqipërinë e gjuhën shqipe, hapnin shkolla vetë, duke gjetur dhe përkrahjen e zjarrtë të popullit. Mirpo këto shkolla ishin të paka, ato numëroheshin me gisht. Pastaj s'kish as mësues e as libra. N'ato kohë vetëm fare pak nga fëmijët e Shqipërisë kishin mundësi të vazhdonin shkollat. Tani, të gjitha këto, juve ju duken si gjëra të çuditëshme, të pabesura, si përralla. Po ja që janë të vërteta! Ju pyesni gjyshin ose gjyshen, prindërit ose mësuesit tuaj dhe ata kanë për t'u treguar për ato kohë të vështira edhe shumë e shumë gjëra të tjera, që juve do t'u duken përsëri të çuditëshme dhe të pabesura.

Mirëpo shqiptarët, me gjithë egërsinë e pushtonjësve, s'kanë pranuar kurrë ta ndrojnë shqipen me ndonjë gjuhë tjetër, se ajo është gjuha e nënës dhe e babës, gjuha që na kanë lënë të parët tanë — Ilirët. Po ti mohosh një populli gjuhën, është njëlloj sikur t'i mohosh të drejtën për të qënë komb. Prandaj të punoje n'ato kohë për përhapjen dhe lëvrimin e gjuhës amëtare, ishte një çështje e madhe kombëtare e që kjo e egërsonte edhe më shumë të huajin, që na kish zënë vatrën.

Në të tilla kohë të vështira, Ndre Mjeda e Anton Xanoni hartuan «Këndimet për shkollat e para të Shqipërisë». Ata kanë shkruar dhe vepra të tjera, që kanë një vlerë të madhe për gjuhën e letërsinë shqipe, po kjo është një vepër e veçantë për fëmijë, e cila ishte shumë e nevojëshme për atë kohë, kur edhe atyre pak shkollave që ekzistonin, u mungonin librat dhe nxënësit s'kishin ku të mësonin e të lexonin gjuhën e tyre të bukur. Ndaj Ndre Mjeda e Anton Xanoni iu vunë punës me zell për hartimin e «Këndimeve...» Kjo tregon se sa shumë u kanë dashur ata juve, të dashur fëmijë, shpresën e ardhme të atdheut.

Po sa ishin gjallë, ata nuk i panë dot fëmijët ashtu si

deshën. Vetëm kur Shqipëria u bë Republikë Popullore, lulëzoi ëndra e tyre e bukur.

Që ju të rriteshit të lumtur, si sot, punuan tërë jetën edhe Mjeda e Xanoni. Prandaj mos i harroni kurrë këshillat e porositë, që u japin në këto rrëfime të bukura. Ata nuk i deshën fëmijët e prapë, grindavecët e përtacët, dhe i porositnin fëmijët të mësonin sa më shumë, të donin prindërit dhe mësonjësit e tyre, të nderonin më të mëdhenjtë, të ishin të drejtë e punëtorë, të donin atdheun dhe popullin.

Në këtë libër të vogël, që mbani në duar, ju do gjeni shumë këndime e kallëzime të bukura. Kur të mbaroni së lexuari s'do ta harroni kurrë atë flamurtarin trim që, për të mos rënë flamuri në duart e armikut, e mbuloi atë me trup të vet dhe s'pranoi të mjekonte plagët, që kish marrë.

S'do të harroni dhe ato fjalët e urta që babai i thotë të birit tek tregimi i vogël «Kallëzit»

Njeriu i lehtë.

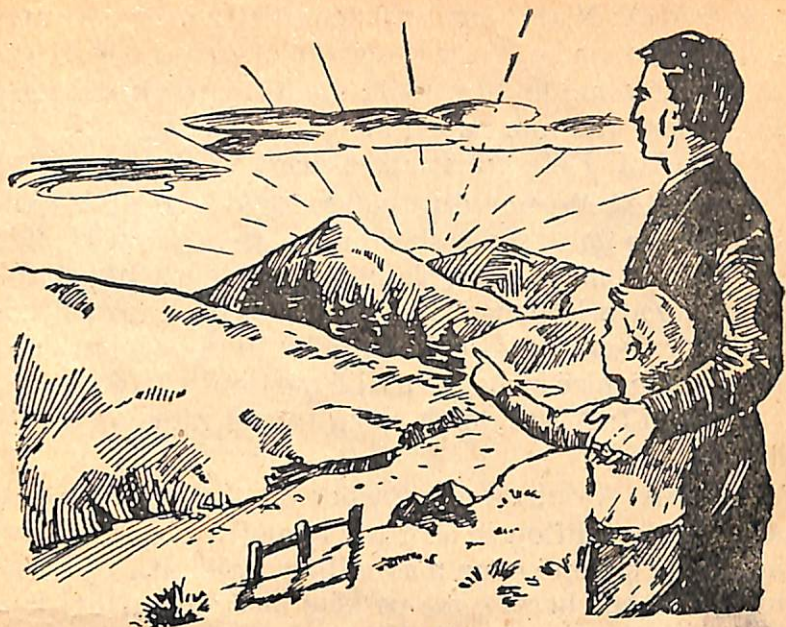
Mban kryet përpjetë.

Të mos jeni burracakë, vetëm të paditurit mburren; as të mos gënjeni, se ai që gënjen e pëson si ai bariu i vogël në kallëzimin «Rrenci», i cili, nga që gënjente gjithmonë, kur i erdhi rreziku i vërtetë asnjëri s'u zuri besë thirrjeve të tij dhe mbeti pa ndihmë. S'do të harroni dhe ata fëmijët e këqij, që prishën gjithë çerdhët, që kishin ngritur zogjtë në kopshtin e tyre dhe, kur erdhi koha e pemëve, krymbat e insektet e dëmshëm s'lanë të lidhej asnjë kokër.

Ju e lexuat tregimin «Agimi». A keni soditur vetë ndonjëherë agimin? Oh, sa bukur që është! Veç mos harroni të porosisni ndonjëherë prindërit tuaj, t'u zgjojnë heret dhe do ta shikoni vetë si zbardh agimi mbi tokë, plot ngjyra të mahnitëshme.

Ju do të gjeni në këtë libër edhe kallëzime të tjera të bukura, që me siguri kanë për t'ju pëlqyer. Dhe mos i harroni kurrë të gjitha ato që ju mësojnë dy shkrimtarët tuaj të dashur, Ndre Mjeda e Anton Xanoni.

A G I M

BABA: Çou, djalë! Asht errët edhe, por due me të kallzue një bukuri, që nuk e ka shogën, kur zbardh dita. Të nisemi përpara se m'u ba dita. Oh, ç'natë e qetë! Sa kthjellët asht! Nji re nuk shifet kërkund. Sa fort ta kënaq zemrën kjo paqe e rruzullimit mbarë! Nata të çon mall që s'ta shpërblen goja. A kemi na në shtëpi një mbulojë kaq të thjerrme e kaq të bukur? Sa i kandshëm asht ky fresk, që ndihet gjithkah! Por qe, ja mërijmë kodrës; të ngjitemi kadal-kadalë; prej andej kemi me pa gjithçka pa na pritë gja edhe pse jemi prej së largut.

DJALI: Kqyr, babë, si fillon m'u zbardhë qielli më atë anë.

BABA: Njaj, o bir, asht të zbardhunit e dritës e tash fillon nadja. Ve re si mërr m'u ngjye qielli më të verdhë e më të kuq; hyjtë me një zhduken; nuk shifen ma; dita nuk na len me pa hyjtë.

DJALI: Këte punë nuk e marr vesh.

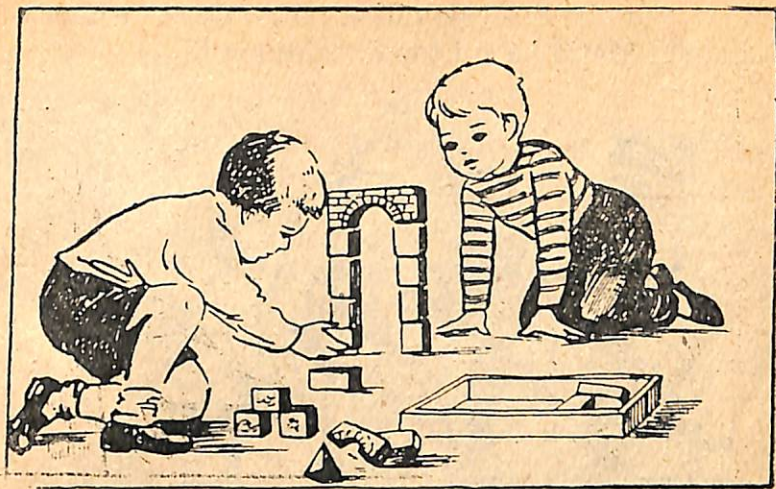
BABA: Me ndezë një shkrepse në diell, nuk ban dritë e gati nuk ja shef flakën, pse drita e diellit, që asht ma e fortë, s'e len m'u pa; kështu asht edhe puna e hyjve: të zbardhmen drita zhduken, por nuk fiken, aq sa edhe në pikë të mesditës, me një turbi të mirë kishe me mujtë me i pa hyjtë shesh.

DJALI: A s'të duket se ka marrë zjarrm qielli më atë anë?

BABA: Ajo dritë ma e madhe që shifet atje asht agimi; agimi difton se asht tue le dielli. Kqyr si çohet me të shpejtë e me madhni! Qyqarët ata që pritojnë m'u çue heret e me pa këte farë bukuriet; luleve iu ndihet era and e kand; gjethte e pemëve, mbulue me vesë, që ka ra natën, shëndrisin si me pasë sipri fije argjendi; zanatçiu e bujku dalin në punë të vet; zogjtë këndojnë aq përmallshëm; gjithë natyra gazmon:

*U kuq qielli prej agimit,
Prej këtij prisit që çoi dita;
E kadal tu' u rritun drita
Fushë e male po lulzon.*

*Fryn prej bjeshket erë e lehtë,
Rruzullimit i ndërron fytyra,
E prej shendit gjith natyra
Në duk' e në petka po gazmon.*

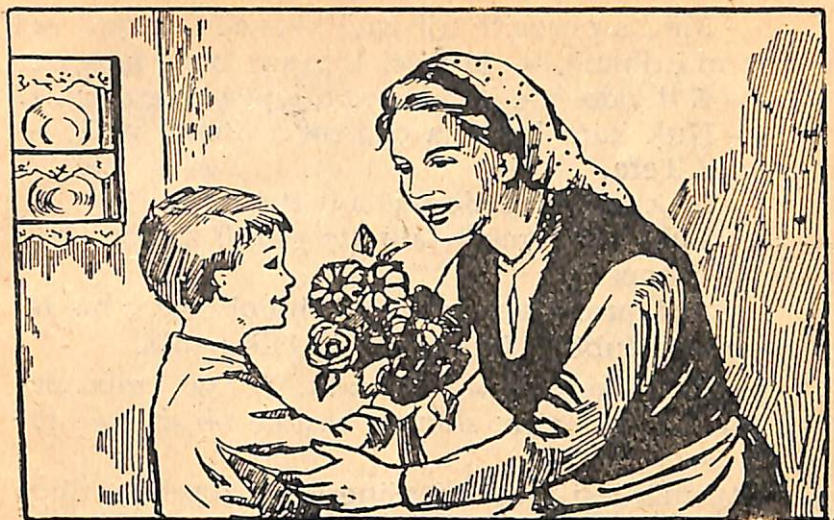
L O J A

Kur s'ka shkollë, vjen te unë Gjoni lozim bashkë me te. Unë kam një pushkaliqe e ai ka një tagan të vogël drunit. Kur ka qenë ungji në shtëpi tonë, më ka prurë një kuti plot me shtëpi të vogla drunit e me ushtarë plumbit e sime motrës, Rozës, një kukull të bukur e një kuti plot me veksha e me enë tjera të vogla. Kur asht moti i mirë e s'ka shkollë, mblidhena dhetë vetë bashkë në patalok e lozim ushtarësh. Nika asht kapitan e mban në dorë taganin, Aliu ka flamurin e Pjetri, frysën, që shkon tue i frye. Na të tjerët të gjithë kemi pushkë drunit, i vemë në krah e bajmë ushtri. Kur Nika na urdhënon, atëherë ecim në rresht tue thanë: Nji, dy! Nji,

dy! E, kur thotë: «Ndalniu!», na ndalemi njiherit.
Mbandej Matia ka nji top e lozim me të.

NË DITËLINDJEN E NANËS

Një ditë, mësuesi me fëmijë të shkollës ishte tue hy në katund, e Lipi i ishte rrasë mësuesit e s'prante tue i thanë:

— Të shkojmë në shtëpi, se asht vonë.

— Kadalë se shkuem, kadalë. Ç'ka ke që do me shpejtue kaq fort? — e pyeti mësuesi.

Lipi uli sytë e nuk bani za, po Tefa, i vëllai foli për të:

— Zotni, sot nana ka ditëlindjen.

— Për faqe të bardhë, njimend paskeni arsye me shpejtue! Paskeni festë në shtëpi. Qenka ditëlindja e nanës, pra.

Lipi uli kryet.

— Ç'ka do të të fali sot nana?

— Më ka porositë një palë këpucë të reja e sot ka me m'i dhanë, — ja priti Lipi me buzë në gaz.

— E ti ç'do me i dhanë nanës për këte dhunti?

— Nuk kam kurrëgjja çka me i dhanë vetë, — përgjegji Tefa.

— Si kurrëgjja! Sado pak një tubë lule.

— Lule kishe me i falë me gjithë zemër, por s'kemi në kopsht.

— Ani, pra, eja me mua në shtëpi e kam me të mbledhë një tubë të bukur me ja falë nanës.

Lipi, tue kërcye prej shendit, iu vu mbrapa mësuesit e, me Tefën, shkuen bashkë në shtëpi të tij.

Aty mësuesi i çoi menjherë në kopsht e, me të shpejtë, mbledhi lulet ma të bukura e ja dha Lipit.

— E tash të shofim si ke me i thanë nanës, kur t'i apish lulet?

Lipi mbet, e këqyrte Tefën si me e pyetë.

Tefa vetë s'dinte çka me thanë e këqyrte mësuesin.

— Mirë, pra, — tha mësuesi, — tashti po të mësoj unë se si me i thanë; por a thue ke me i mbajtë në mend do vjersha?

— Po, zotni mësues! — i tha Lipi.

— Mba vesh, pra. Ke me i thanë kështu:

N'ditëlindjen tande, o nanë e dashtun,
Një këtë tubë lule due me t'dhanë peshqesh:
Merri kto lule, o nanë, se janë pasqyra
E një t'madhes dashni që ke prej nesh.

VËLLAI I DASHTUN

Kelit i fali babà
nji mollë të bukur.
Sa shkoi në shtëpi, ai
i tha Linës, së motrës:

Kqyr sa e bukur
asht kjo mollë! Eja
ta ndajmë bashkë!
— Me qenë ma e ma-

dhe, — i tha motra —
kishim me e nda bash-
kë, por, mbasi asht aq
e vogël, haje vetë.

— Ani, çka — tha
Keli, — ta hamë bash-
kë se më vjen ma e mirë'

R R E N C I

Nji bari i vogël ruente delet. Nji ditë vikati sa ka mujt:

«Ujku, ujku, po më ha qingjat!»

Tue ndi këtë brimë u mblodh gjindja në atë vend por djali i kishte rrejtë e nuk kishte ujë kërkund.

Nji tjetër herë erdh ujku përnjimend. Atëherë bariu filloi me britë në kupë të qiellës: «Ujku, ujku, kush-trim!»

Por kërkush nuk luejti vendit e ujku i muer qingjin ma të bukur.

Rrencit nuk i zehet besë as kur e thotë të drejtën.

31988
NINA E DREJTË 32259
PUBLIKIMI I SHTETIT
GJURIMISTEP

— Eja edhe ti, Ninë, nga! —
i thanë një vajzës që ishte tue
hy në shkollë me do shoqe të
tjera, që ishin mbledhun në
fund të shkollës. Ke ardhë me
kohë; eja se diçka duem me të
kallëzue, por me na dhanë fja-
lën se nuk i kallëzon kërkujt.

— As nanës?

— Jo, moj, kërkuj.

— Lenie, pra, së s'due me e
ndi; nanës i kallëzoj gjithëçka
e nuk i mëshehi kurrgja.

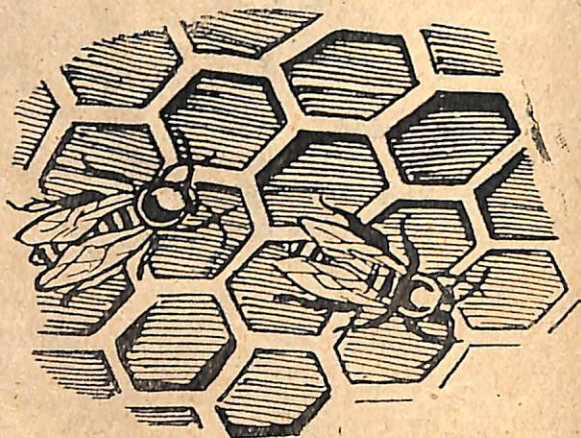

B L E T A

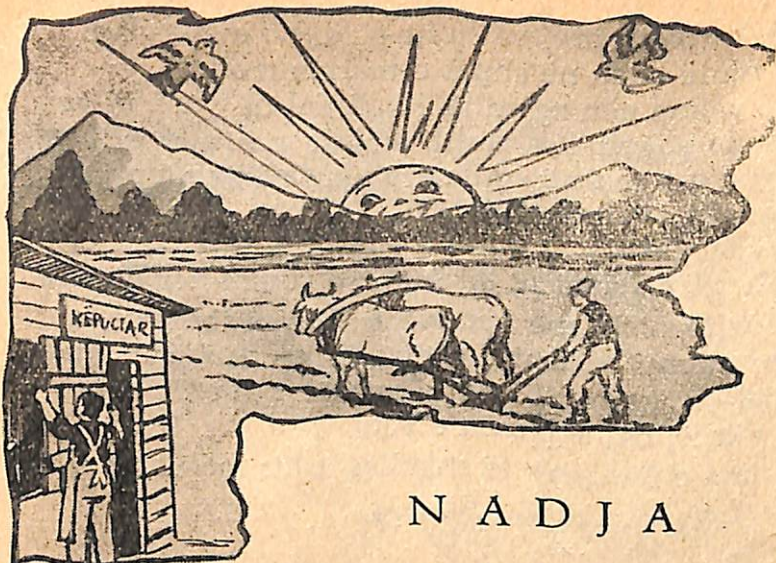

Nji ditë Lipi i thotë t'et: «Babë, këqyr bletën; çfarë ka që sjellet ashtu tue fluturue herë më një lule, herë më një tjetër?»

E baba i tha: «Punon, more birë, mbledh dyllin me goditë shtëpinë e mjal-tin, me mbajtë gjallë zogat e veta, edhe na mëson ne se duhet me punue me kohë e me mendue edhe për nesër.»

N A D J A

Me të zbardhë
drita, bulku del me
punue tokën.

Zanatçiu çel dyqanin
e fillon me punue ate
zanat që ka.

Delet dalin prej vathet e shkojnë me kullotë në fushë; dhitë çilen në shpat e marrin malin.

Qetë vehen nën zgjedhë e kali del në punë të vet.

Bleta shkon tue fluturue lule më lule e thith prej tyne e e çon në zgjue atë lang që bahet mjaltë. Zgjoni asht shtëpia e bletëve.

Thënegla del me kërkue ushqimin e vet e e mbledh ndër vrima të tokës me e ruejtë për dimën.

Zogjtë nisin me këndue e dalin edhe ata me kërkue ndonji send me u dhanë me hangër zogjve që kanë në çerdhe. Të gjithë zgjohen; njerëz e shtazë, të gjithë, bajnë punën e vet.

Puna e fëmijëve të shkollës asht: me ndigjue e me nxanë.

DARDHA E MADHE

Gjoni plak rrinte një ditë nën hie të një dardhe të madhe e nipat kishin hypë në pemë e hajshin papra aso dardhash. Atëherë gjyshi u tha:

Due me ju kallzue si asht rritë kjo dardhë. Ndigjoni! Tash pesëdhjetë vjet unë isha ku asht sot kjo pemë. Atëherë truelli ishte i papunuem, djerr. «S'kishe me dashtë tjetër gja, veç me pasë njizet napolona», i ankohesha një fqinji.

Ai, si njeri i mençëm, ma priti:

E pra, me dashtë i ban edhe p 
shumë mundim. Pa shiko, më këtë
truell janë m shef  shumë napolona. Mundou me i gjetë.

Unë isha i ri e nuk dijshe çka
asht jeta. I zuna besë fqinjit e, pa
pritë, atë natë  ila nji gropë të
madhe, por nuk gjeta asnji para.

Fqinji, kur pa ne nade atë gropë, u shpërthye gazit e më tha: «Sa i marrë je; unë s'e pata mendue kështu! Po t'ap një pemë e mbjelle në këtë gropë».

Edhe unë e vuna një dardhë të vogël, që u rrit e u ba sa po e shifni sot. Me dardha të pashoqe që ka ba tash sa vjet, kam fitue ma shumë se njëzet napolona.

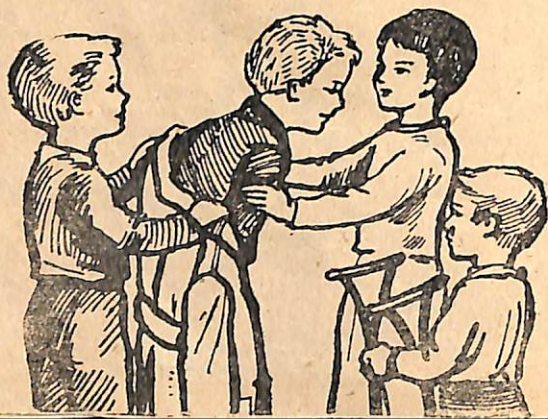
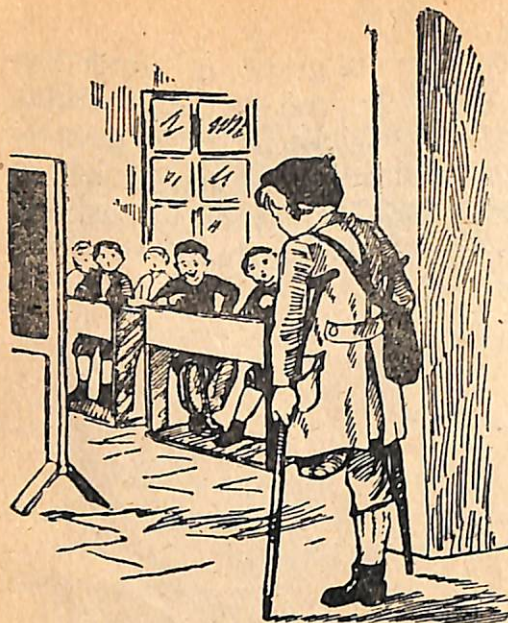
VËLLAZNIA

Zefi ishte një fëmijë, që ja vinte gazin gjithkuj.

E njitën në shkollë e, sa hyni, pa një fëmijë të shkëptë, që vinte me furkëza nën sjetull. Me ta pame, filloi m'u shpërthye në gaz në sy t'atij të shkretit; por fëmijët e tjerë i duelen përpara këtij të

gjymtuemit, e njeni i muer kësulën, tjetri i hoq kapotën, do të tjerë i ndihmuen me hypë në bankë. Ky, i shkreti, iu fal nderës të gjithëve, e puthi ma të voglin ndër ato fëmijë zemërbardhë.

Zefit kaq fort ja preku zemrën urtia e këtyne fëmijëve e kjo vëllazni e bukur, sa ç'aty e mbrapa nuk qeshi ma për gjymtime të hueja.

JEHONA E MALIT

Lipi ishte një djalë i vogël e nuk dinte edhe çka ishte gjama. Nji ditë në një livadh muer me britë: «Oh! oh!» e prej pyllit, që ishte rranxë malit, ndjeu një za: Oh! oh! Lipi u bind prej kësaj mrekullie e pyeti: «Kush je ti?» E ai za i mrekullueshëm përgjigji: «Kush je ti?» Lipi ja priti: «Do të jesh një fëmijë e keqe!» «Fëmijë e keqe» iu duk se përgjegji zani. Atëhere Lipi u idhnue e filloi me sha, e gjama ja kthente ato të shame, njenën mbas tjetrës. Lipi u idhnue edhe ma fort e hyni në pyll me iu vu mbrapa asaj fëmijës që kujtonte se e shan ashtu; por nuk mundi të hasi me të askund.

Kur shkoi në shtëpi, Lipi i kallëzoi nanës këtë punë për fill e për pe.

E ama i tha: «Jo, moj loke, ti nuk ke ndigjue
veç zanin tand. A s'të ka qëllue kurrë me shkue
afër ujit e me pa në të fytyrën tande? Kështu asht
edhe kjo punë; prej pyllit ka kthye zani yt. Me pasë
folë fjalë të mbara, të kishin kthye fjalë të mbara».

Kështu asht edhe me shokët. Në qofshim fjalë-
ambël me ta, edhe ata kanë me qenë me ne.

G U N G A Ç I

Në breg të një liqenit rrinte një ditë një djalë i ri gungaç e gjuente peshk. E panë do fëmijë faqez e ja vunë gazin, pse i shkreti ishte ashtu i përçudshëm. Por s'ngjati shumë e ma faqeziu ndër ta u rrëxue e ra në ujë. Më atë ças gungaçi hyni në ujë, kapi djalin e, pa drashtë aspak për vehte, e nxori prej liqenit e e shpëtoi prej vdekjes.

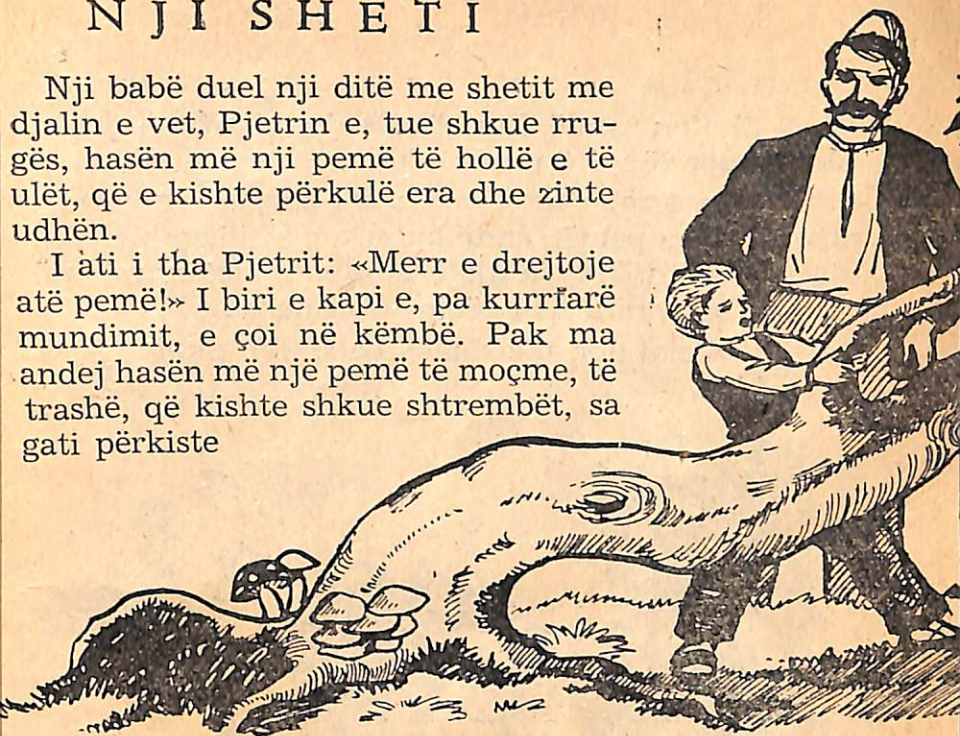
Fëmijët u penduen atëhere për gaz që i kishin
vu atij djalit zemërbardhë e i lypën të falun.

N J I S H E T I

Nji babë duel një ditë me shetit me djalin e vet, Pjetrin e, tue shkue rru-gës, hasën më një pemë të hollë e të ulët, që e kishte përkulë era dhe zinte udhën.

I ati i tha Pjetrit: «Merr e drejtoje atë pemë!» I biri e kapi e, pa kurrfarë mundimit, e çoi në këmbë. Pak ma andej hasën më një pemë të moçme, të trashë, që kishte shkue shtrembët, sa gati përkiste

tokën me gem. I ati i thotë prap të birit: «Merr e drejtoje atë pemë!»

U çudit djali prej t'et se ç'po i thonte ashtu e, me të mirë, i përgjegji:

«Kjo pemë asht tepër e moçme».

«Mirë», ja priti i ati, «mbaje në mend, pra, se në i ndreqshim veset tona sa jemi të rij, mundemi me ecë drejt, m'u ba të mirë e të vlefshëm; por n'e lançim rrugën në rini, kur të plakemi, s'kemi me genë të zotët me i heqë veset e kemi me i bartë me vehte deri në vorr.

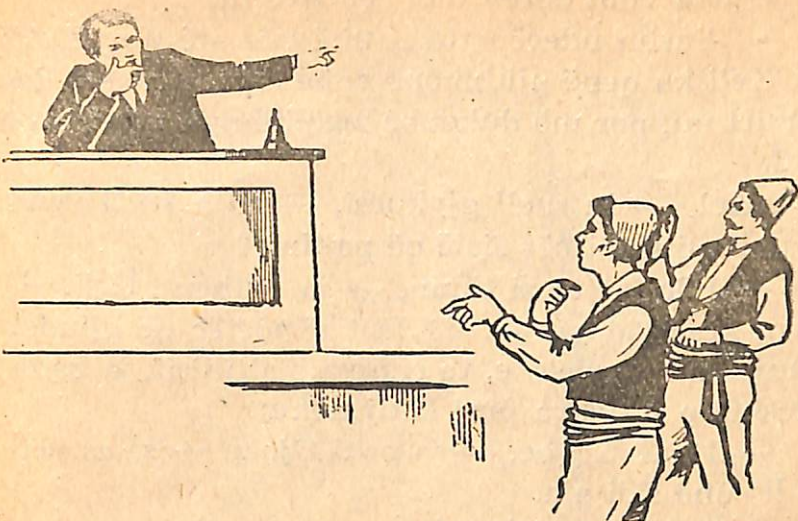
K A L L E Z I T

Nji bujk shkoi një ditë me djalë të vet me pa a ishte ba gruni. Si mërrinë në arë, panë se do kallij ishin përkulë deri në tokë, do tjerë rrishin drejt. Djali, që nuk e dinte mirë punën, i tha t'et:

— Kqyre, babë, këta kallij sa nalt kanë shkue e sa drejt rrijnë; dam se ma e shuma janë ulë për tokë. I ati muer dy kallij në dorë, e i thotë të birit:

— Po kqyr një herë këtu: një ky kalli, që ishte varë e përkulë për toke, si në përvujtëni, asht plot me grunë; por ky tjetri, që ishte ngrehë, nuk ka kurrnja mbrendë.

Njeriu i lehtë
Mban kryet përpjetë.

L I S I

U dukën një ditë në gjyq dy djem të rij. Njenit i thojshin Kel, tjetrit Gjokë. Muer Keli e i tha gjyqtarit:

— Ka tri vjet që m'u desht me ba rrugë të gjatë e, para se m'u nisë, ja paç lanë Gjokës një unazë me gur të kushtueshëm me ma ruejtë me kujdes. Tash ky e mohon këtë punë e s'do me ma kthye unazën.

Gjoka vuni dorën mbi zemër e tha:

— Pasha nderën time, unë për atë unazë s'di gja. Keli ka qenë gjithmonë edhe asht edhe sot dashamiri im, por më duket se mendtë nuk i paska në vend.

Kel, — iu suell gjykuesi, — po a ke ti kend me të ba dishmi për fjalë që po thue?

— Për fat të zi timin, — ja ktheu Keli, — s'kam kërkend përveç një lisit të vjetër që gjindet në mjedis të fushës, e, te rranxa e atij lisit, ja bana porosinë e u ndava prej këtij mikut.

— Po të baj be, — ja priti Gjoka — se as për atë lis unë s'di gja.

Atëherë tha gjykuesi:

— Shko, Kel, e shpejto me më prue një gem të atij lisit, t'ja shof gjethtë. Ti, Gjokë, prit këtu sa të kthejë Keli.

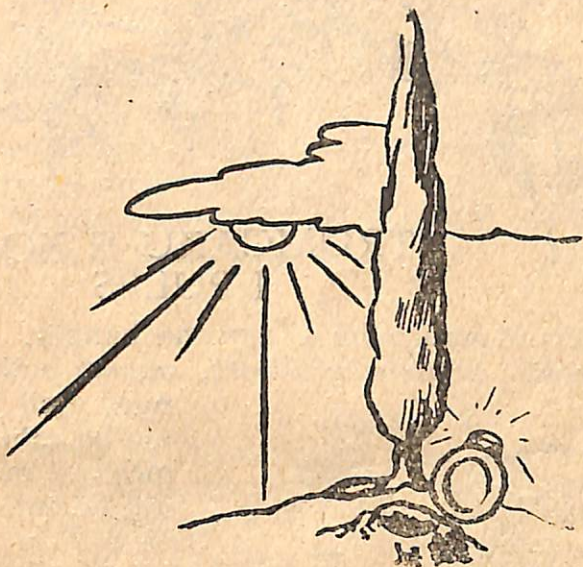
U nis Keli e gjykuesi, mbas një copë here, tha:

— Po ç'u ba Keli, që s'po vjen?... Çile, Gjokë, atë dritore e shiko a duket kund... .

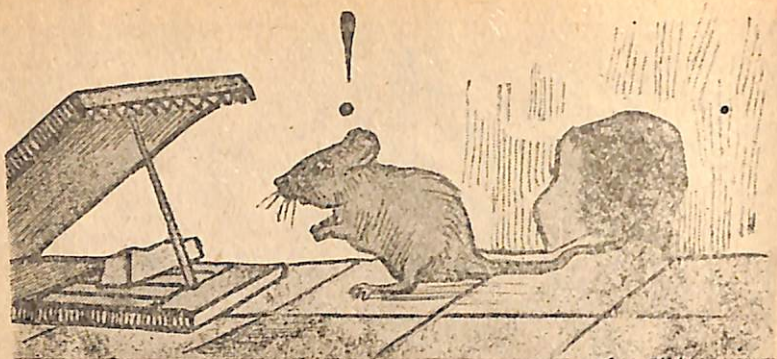
— Zotni, — i përgjegji Gjoka — s'mundet me ardhë kaq shpejt Keli, pse lisi asht larg një gjysëm sahatit.

— A kështu asht! Njeri gënjeshtar! — briti gjyqtari. A s'më pate thanë ti pak para, se as për atë lis nuk dij gja? Po, kur e di lisin, a s'do ta dish edhe unazën?

Kështu duet në shesh mbrapështia e Gjokës e
iu dësht me e kthye unazën.

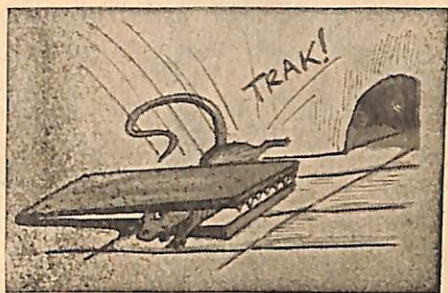

MINI I SHKATHËT

Nji mi duel prej bired e pa nji kurthë: «E di, e di, tha me vehte, qe çka kanë ngrehë me më zanë. Sa mirë! Ngrehin nji rrasë të randë, e pështesin mbi tri spilca; njenës i venë nji grimë lardh, që e dinë se na kande ne mijve e kurtha asht gati. Por me qenë se na mijtë jena aq të marrë! Na e dimë se me shkue me prekë lardhin, patapumf! zhgrehet kurtha, bie rrasa e e shtrydh minin nën të. Por, i baftë mirë atij, se mue nuk më rren».

«Por me i marrë erë», tha mini me vete, «s'ka për të luejtë rrasa, e mue erën e lardhit ma kande

fort». U avit, pra, mini, ngrehi turinin, e tue marrë
erë, ndeshi një grimë në lardh. Kurtha ishte ngre-
hë mirë e, të hasmen, patapumf! — ra mini mbrendë:
Kush e lyp e gjen.

H A R A P I

Në shtëpi kemi një harap, që mundesh me e pa natë e ditë, e ka do punë të veta për t'u bindë. Ka tri kambë e, o s'ka krahë, o i ka ma të shumën e herës të gjata fort.

Dimnit, kur gjithë të tjerët mërdhasin, ai ka të nxehtë; verës, kur asht zhegu ma i fortë, e gjen ftoftë si akulli. Disaherë e merr uria sa s'thuhet; por nuk

ha as mish, as bukë, as barishte, veç përlandru e qymyr. Ndonjiherë i shkon mendja si me pi duhan; por kaq të keq e ka duhanin, sa na duhet me çilë me të shpejtë dritoret me dalë tymi jashtë.

MA E PARA LULE

Jemi në pranverë: bora u shkri. Nëpër livadhe mungullon bari e fillon me çue krye; bulat e pemëve janë ajun e po shpërthejnë.

Bleta zgjohet prej gjumit e çon shoqet e tjera e u thotë se tashma erdhi stina e bukur. Me gëzim

e me hiti dalin prej zgjonit, dlorin krahët e fluturojnë. Pikë së pari fluturojnë mbi mollë e pyesin:

— A të qëllon gja me na dhanë se u fikëm urie!

— Keni ardhë tepër shpejt, u thotë molla, nuk po më qëllon kurgja; lulet e mia nuk kanë çilë edhe shkoni te qershia.

— Lum pema, — i thonë qershisë — a ke lule për ne, na ka marrë uria.

— Sot nuk kam, por eni nesër; në kaq kanë me çilë lulet e atëhere keni me gjetë me se m'u ushqye e, mirëse-ardhçi!

Shofin për së largu një tulipan; lëshohen në te; por nuk i gjejnë as erë, as ambëlsinë; prandaj duen me dredhë në shtëpi, kur u shkon syni më një lule të kaltër, nën një kaçubë.

Ishte vjollca e bukur, mëshehë nën ato ferra, e kishte hapë kupëzën e vet plot me erë që shpërndante andej e këndeje. Vjollca u dha bletëve ambëlsinë e vet; e thithën dhe çuen në zgjue mjaltën e parë.

c

GOSTIA

Natyra i thotë pran-verës: «Çou shpejt e shtroja sofrën bletës!»

M'atë ças mbulohet qershia me lule të bardha sa s'njehen. Me ta pamë çohet ne nadjë bleta, fluturon mbi një lule e thotë me vete: «Ç'ras i bukur qenka, paskan dashtë me më qitë kafe!»

Shtie mbrendë gjuhën, thith e pi: «Sa e ambël! Këtu sheqeri qenka lirë».

Natyra i thotë verës: «Çou shpejt e bania gati sofrën trumcakut!»

M'atë ças qershia mbulohet me kokrra të kuqe, të panjehuna.

E trumcaku: «Sa mirë! Këtu u ngranka pa marre; këto janë do kafshata që më japin gjallesë e ma çelin zannin!»

Natyra i thotë vjesh-tës: «Shko e çoji sofrat, se tash janë ngimë të tanë!»

Atëherë fryn prej maleve një erë e ftoftë e fillon bryma. Gjethet kuqen e zbehen e, njëni mbas tjetrit, bijnë në tokë.

Ne mbrame natyra i thotë dimnit: «Shpejto e mbulo çka ka mbetë!»

E dimni qet borë gjithkrah, si me shtrinë një mbulojë përsipri, e tokën mbarë e merr gjumi e fle.

LULET E PEMËT

Cini kishte në kopsht një pjeshkë. Erdh pranvera e pjeshka u mbush me lule. Cinit i kandshin fort ato lule të bardha e të kuqe. Një ditë vuni shkallën e hyni mbi pjeshkë e i mbledh gjithë ato lule.

Erdhi vera. Cini priste se po dalin pemët, por pjeshka nuk kishte veç gjeth.

Kush do pemë, mos të çarsin lulet. Një spatë me një të rame pret njëqind lisa.

KAH ERDH KJO Ë ZEZË?

Nji katund ishte rrethue nga gjithë anët me pemë, që në pranverë çilshin për bukuri e hapshin kand e kand një erë me ta kënaqë zemrën. Nëpër gema të pemëve e nëpër gardhiqe vlojshin gjithfarë zogjsh, tue këndue e tue çilë çerdhet e veta. Në vjeshtë pemët ishin plot me molla, dardha e kumblla. Do fëmijve të këqij u kërcei me shkue me rëmue çerdhet, me marrë vetë e zogjtë e vocërr me i lanë me cofë të tanë. Shpendt e shkretë që ua kishin marrë zogjtë, këndoishin një kangë të mallëngjyeshme, si në vaj e, ka pak, ka pak, u hoqën prej asivendit e nuk kthyen ma.

Nuk u ndinte ma në nadje e mbramje ajo bukuri kanget e nuk ngjati shumë e ata vende mbetën shurdhë. Krymbat, brumbujt e vemet, që përpara i

kishin pasë dli­rë zogjtë, u përtrinë, u shumuen e banë namin mbi gjeth e më lule të pemëve aq sa u stërkeqën të tana e u ropën si me qenë në dimën. Në vjeshtë një kokërr mollë a dardhë nuk u shifte me sy.

Vendi u ba krejt shkreti e ata fëmijë të këqij, që përpara kishin pemë me hangër sa uji, mbetën me gojë thatë. Kah erdh kjo e zezë? Kush e përftoi?

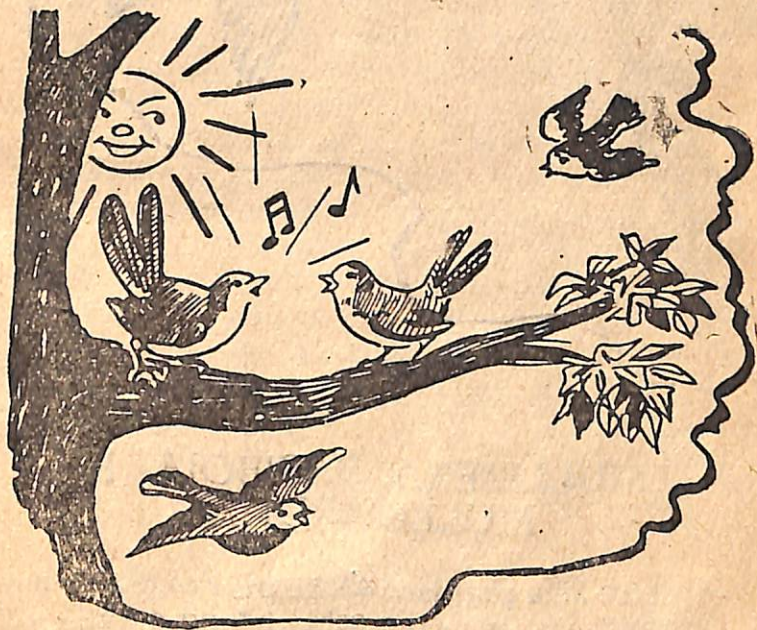

BYLBYLI E ZOGJTË KËNDOJËS

Bylbyli asht sa nji trumc, i zhdërvjellët; shpinën e bishtin i ka si në të kuq, barkun si në të bardhë, e kambët në bojë të mishit. Bylbyli asht mbreti i kopshteve, pyjeve, i ograjave e i kopshtiyeve. Sa e kandëshme asht kanga e tij! Si e sjell gjithënduerësh! E, kur nata asht e paqët e hana shëndrit për

bukuri, sa i ambël asht zani i bylbylit, që këndon në një gardh o ndër gjeth të pemëve. Faqe e zezë asht me marrë në qafë këtë farë zogut e m'e ndrye në kafaz, ku ma të shumtën stërkeqet.

Posë bylbylit ka edhe zogj të tjerë që na kënaqin me kangë: gushakuqi, edhe ai sa një trumc, por me pupla të bukura e i ngjet në kangë bylbylit; gardalini me krye të kuq e të zi; vardoni, trishtili e çerdhukula që i falet diellit në nadje tue përdredhë zanin e vet.

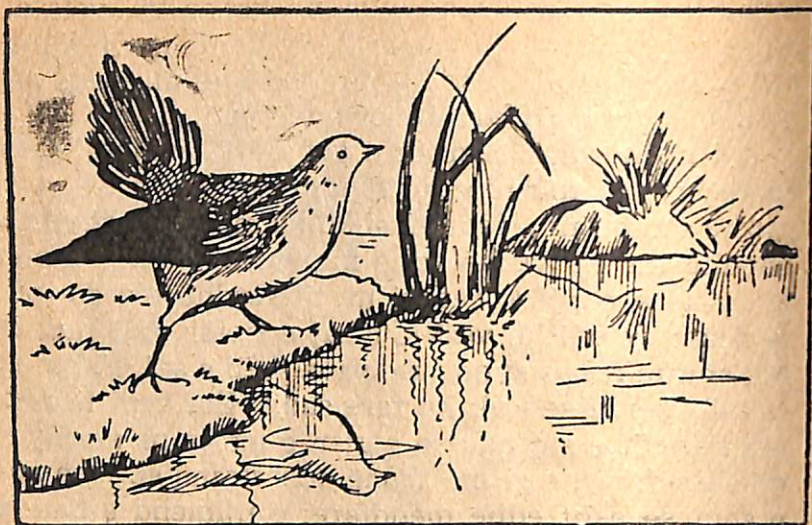
MULLIZEZA, BARIBOJA E MULLIBARDHA

Të tre këta zogj janë shokë ma kangëtarë të pyjeve. Mullizeza, edhe pse asht zi fund e majë, asht e hijëshme në dukë, sqepin e ka të verdhë. Bariboja mbahet diçka ma tepër për atë petk që ka kadifjet të zezë me koret arit; e njimend gja ma e bukur

nuk asht, kur çohet në ajër, në krahë të veta e i ngjet një yllit të shëndritëshëm. Femna nuk ka gjithë atë kreni në veshë e pra shkojnë mirë me shoqishoqin pa kurrfarë fjalet ndër veti.

Rrisin mirë fëmijët e vet që veshen një faret. Si të rriten, mashkujt i ngjajnë të et e veshen me gjithë ato bojna; femnat shkojnë mbas nanet. Mullibardha ka një veshë edhe ma të dobët. Do mangë të sykuna e një koret si në të verdhë me do pika të zeza: qe gjithë veshja e saj e tjetër pajë nuk do. Me shkue mbas synit, tue pa veshën e saj, kishte me thanë njeriu se nuk ka farë zanit. Por syni të rren; me kangët e saj pak se e gjen e me ja pa ata dy sy që shëndrisin e si me thanë depërtojnë anë më anë, e shef se asht edhe mendtare; e njimend e ban në asgja kreninë. Gadi harrova me ju thanë një send. Mullizezat mbajnë fabrikë letrash, por veç për mirakande e sa për nevojë të shtëpisë së vet. Për mullibardha nuk e di, veç me ju rrejtë, por mullizezat i kam pa me sy të mij. Shtrojnë çerdhet e veta me letër-thithëse e me aq mjeshtri, sa nuk u duket pala kër kund. Si e bajnë, këte kush s'e di, por ato e kanë pasë qysh motit, e u ka mbetë djalë mbas djali si një send i fisit të tyne.

TRINCKA

Ç'zog i shpejtë e i hieshëm asht trincka! I pakreni, por i bukur e i dlirtë petku i saj. Me xhybe të sykunthjermë, me xhamadan të bardhë, me krahë të gjatë e të zi me ije të bardha. Çerdhen e vet të pamjeshtri të madhe, të thuesh, por të pastër, e ban maje ndonji forumi. Prej andej këndon kangën e vet, të padredhime shumë, por ma të fortë se do zogj të tjerë.

Nganjisherë len shtëpinë e vet e ulet me flutruë për tokë: Të hin në oborr, e herë kërcen, herë flutron tue u sjellë për bukuri e gjithnji tue gjuejtë

miza. Pa prâ luen bishtin e kryet. Mbandej si vetima lëshohet fluturim e i shkon mbrapa bulkut, që asht tue thye tokën e gjen krymba plot. Prej andej tret në livadh e në shpinë të berrave kap miza e bubërreca. Ma fort duket se kënaqet tue u sjellë bregut të ndonji ujit. Kqyr një nga një majet e krandeve a i del gja me hangër; mandej hyp përmbi ndonji gur që del prej ujit e aty pi e lahet.

Papritë pakujtue çohet në ajër: ka pa për së largu mushica uji, që i flutrojshin mbi krye. E një-shtu i shkon dita ç'se zbardh e gjersa të erret.

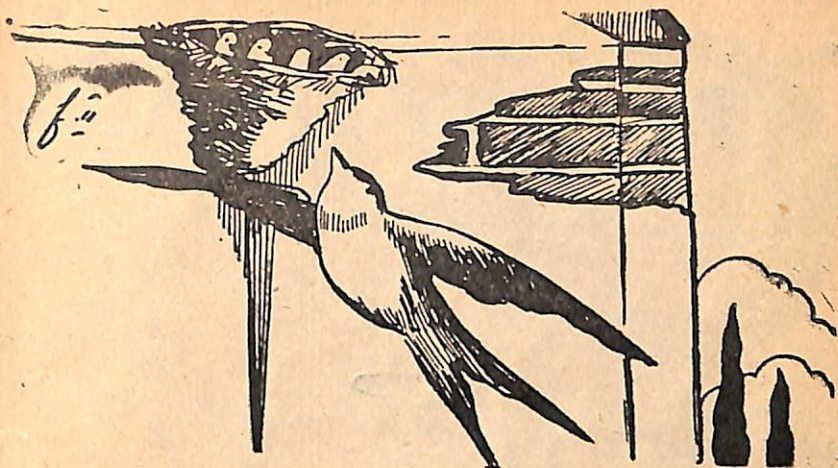
ZOGJTË E ÇERDHEVE

Sa e bukur e e kandëshme asht një çerdhe! Ç'pastri e mjeshtri gjen ndër ta, me gjithë çka lypset për nevojë të ndejës. Sadoqë pikthi e qokaçi godisin çerdhen e vet në fund të ndonji golles së ndonji trupit, çerdhja rri gjithmonë pastër, pse e ama rri tue fshi gjithë ditën e tue largue ndyesinat, Ndër ato çerdhe, që nuk janë ndër vrima të kthjellta, por jashtë, si asht, bie fjala, çerdhja e dallëndysheve, zogjtë e vegjël dlinin ato vetë,

Zogjtë e çerdheve së parit janë mbulue me një farë pushit, që nga pak nga pak rritet e bahet pupla.

Kur mbushen me pupla fillon mos me i zanë çerdhja. Atëhere njeni ndër ata zogj del në zgrip të çerdhes, qet jashtë kryet me skjep hapët, e me të ardhun e ama i rri gati e u vjedh të tjerëvet hajen: atëhere edhe të tjerët, mos me ja kalue shokë, trimnohen edhe ata e dalin në zgrip të çerdhes. Prej

çerdhes e deri në ma të ngjatin gem nuk asht një rrugë tepër e gjatë, e zogu trimnohet edhe aty e kërcen majë gemit; e që filloi me fluturë pikë së parit. Kur shofin se i mbajnë krahët, marrin mbrapa shoqi-shoqin. Atëhere shpërndahen ndër kaçuba që gjejnë aty pari e, lamtumirë çerdhe! E kanë harrue përgjithmonë.

Kush nuk e njef gomarin?

Gomari asht ma i paqti i gjithë shtazëve, edhe të buta. Luani, harusha, ujku, janë të egjër; maca asht tradhëtare e vjedh; kali asht madhështor e kaq i rrëmbyeshëm kah vrapi, që ka nevojë për fre me i ndigjue njeriut. Deshtë vriten; qeni asht roje besnike por, kur idhënohet, të ha e, m'u tërbue, mjerë kush has në te. Vetëm gomari asht i paqtë, i përvuajtë e punëtor i fortë. Me e ngarkue së tepërmi, nuk e dëften ndryshe ankimin e vet, veçse ul kryet e var veshët. Çfarëdo hejet i shkon, nuk lyp shtrojë të butë me fjetë, bie kudo për tokë.

Ec pa frikë nëpër shtigje të ngushta, nëpër vende të vështira e të tmerëshme. Katundari, me gomar mjell, qet pleh në arë, mbledh kashtat, mbar drithin, shkon në mulli, në pazar, çon në qytet qymyr, pemë e barishte. Çka lyp ma prej tij?

Me i qëllue një zot i idhët e i marrë, që e rreh pa dhimbë e pa nevojë, gomari nuk ha me dhimbë, nuk qet shqelma, nuk mundohet me ja kthye të keqen, hesht, duron e punon.

A nuk është, pra, i pashpirt ai që e përbuz e e mundon?

K A S T O R A T

Këto shtazë punëtore bajnë një farë pendet sa me mbledhë ujë si në një pellg. Kjo pendë nganjëherë i shkon lumit anë e m'anë 10 a 15 metra gjatë e 2 a 3 metra gjanë; e kaq e fortë është sa i qindron çfarëdo valës.

Po si mundet një shtazë e vogël sa grima me ba kaq punë? E ban shoqëria e bashkimi.

Zgjedhin ku është uji ma i cekët. Me qëllue aty

afër ndonji landë e trashë, si me , thanë, një shelqe, një vërri a një plep, hyjnë e e sharrojnë në fund derisa e bajnë me ra në ujë. Ashtu edhe këpusin një ata gema që nuk u vyejnë. Të tjerët shkojnë e rrejnë landë ma të vogla e mbledhin rrema; i brejnë në njenë anë e i bajnë si kuja, mandej i ngrehin në ujë e i venë nëpër gema të trupit të madh me ba gardh me ta. Disa mbajnë kujat drejt me majë të përfundit për fundit; të tjerët me kambë çelin vrima në mjedis të ujit me i qitë mbrenda; do shkojnë e marrin dhë me i rrasë; e njeshin me kambë, e rrasin me bisht, si ban punëtori me mistri; disa e marrin në gojë, disa me kambë të para e ja njeshin gardhit me mbyllë të tana vrimat. Penda e tyne, pra, janë gardhiqe me rreshta kujash, të tanë një maset, e që i mbështeten njëni-tjetrit, mbas rrjedhës së ujit, e në teposhtë penda asht si në të lame. Në majë të pendës i çelën dy a tri gryka me dalë ujë, si të ja shofin gjasën. Me ba ujë i madh e me e çartë pendën, ngasin të tanë me e arrnue me gema e me baltë.

Kanë nevojë, bie fjala, me mbartë ndonji send të randë. Nuk tuten aspak. Njëni ndër ta bie në kokërr të shpindës e me kambë shtërngon peshën, të tjerët e hjekin rrëshqanë prej bishtit e e çojnë, ku kanë nevojë,

NALTËSIA E QIELLIT

A do më dijtë sa i naltë asht qielli?

Po ta them menjiherrë. Me pasë krahët e nji zogut e me fluturue me ta në ajër si fluturon nji zog, në mujsh me mërrijë te nji yll e me pyetë atje: «Sa nalt asht qielli?» kishin me t'u përgjegjë: «Lum djali as ne nuk e dijmë». Por hyp ma nalt te njaj yll njatje, ndoshta ai e di, nuk ke udhë shumë me ba, s'janë veç njiqindmijë milja rrugë».

Por edhe me mujtë m'u shtye ti te njaj yll ashtu se ashtu kishin më t'u përgjegjë; e me fluturue prap ma nalt prej nji ylli në tjetrin, prej këtij qielli më atë qiell, kurgja ma tepër s'kishe me dijtë sa nalt asht qielli.

TOKA FLUTURIM

Me pasë se si m'u çue fluturim prej këndeje e m'u kapë në ate yll, që i thonë ylli i mbramjes, e që, përveç hanës, asht ma i afërmi, kishim m'u bindë prej mrekullinash që na rrethojnë. Sa ma fort i afrohem, aq ma i madh kishte me na u dukë ai yll: i madh sa hana, mandej ma i madh, ma i madh, sa me iu dukë skajet. Në një shej vendit ki-

shim me fillue me pa male, lugina; ne mbrame kishte me na u dukë si një tokë tjetër.

Tue u ngjitë përpjetë, kjo toka jonë kishte me shkëq gjithnji tue u voglue, njiherë si hana, mandej edhe ma e vogël; në fund kishim m'e pa tue shëndritë si nji yll tjetër larg sa nuk e di kush. Kqyre, kqyre! **kishim** me i thanë ne ndonji vendasit të atjeshëm, kqyre ate yll të bukur! Atje asht vendi ku kam le, atdheu im; atje kam babë e nanë. Por ta lamë atë yll e të zbresim në këtë tokën tonë. Sa ma fort i avitena, aq ma e madhe na duket. Para se me zbritë krejt të ndalena në nji shej vendit pezull mbi të, që të shofim me sy ndodhjen e mrekullueshme, që asht rrotullimi i tokës. I shofim krejt ujnat e pamatuna, që mbulojnë të shumtën e syprinës së saj, edhe tokën rrethue në të tana anët prej të paskajit oqean, e detnat, e seicilën pjesë të dheut dhe ishuj të mëdhej e të vegjël, që gja s'i numron;

JANË NË QARKULLIM

Letërsi për fëmijë

Autorë të huaj

		Lekë
A Lindgren	— Piciruku dhe Karlsoni	20
E. Krusten	— Tri lajthitë	10
S. Marshak	— Miu i vogël budalla	10
L. Kondrashenko	— Afrika Xhirafrika	20
S. Mihallkov	— Ora	15
S. Marshak	— Dymbëdhjetë muajt	15
V. Koval	— Petja, unë dhe atomet	15
G. Karasllavov	— Lenko (Tregime)	40
Xh. London	— Tregime	15
S Marshak	— Na ishte se ç'na ishte (Përrallë)	10
S Mihallkov	— Ariu gjeti një llullë (Përrallë)	25
S. Shedrin	— Pralla	20
Ernest Glenvil	— Gojama Krifëverdhe (Roman)	25
M. Efjetev	— Vajza nga Stalingradi	10